

TECHNICAL SCIENCES AND TECHNOLOGIES

20. *Якобчук Ю. О.* Актуальні проблеми безпечності води питної / Ю. О. Якобчук, О. В. Сидоренко // Інноваційні технології розвитку сфері харчових виробництв, готельно-ресторанного бізнесу, економіки та підприємства: наукові пошуки молоді : Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених і студентів (2 квітня 2015 р.) : тези у 2-х ч. Ч. 1 / редкол. : О. І. Черевко [та ін.]. – Х. : ХДУХТ, 2015. – С. 239.

21. *Directive 2000/60/EC* of the European Parliament and the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy // Official Journal of the European Communities, 22.12.2000, EN, L. 327/1.

22. *Guidelines for drinking-water quality* / World Health Organization. – Geneva. – 1997.

23. *Sydorenko O. V., Goncharova I. V., Moisienko O. B.* Advanced sensory and instrumental methods in food analysis // 18-th IGWT Symposium “Technology and Innovation for a Sustainable Future: a Commodity Science Perspective”. – Rome, Italy, 2012, electronic version.

24. *Water and health in Europe/WHO regional publications European series No.93.*

Сидоренко Олена Володимирівна – доктор технічних наук, професор, професор кафедри товарознавства, управління безпекою та якістю, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Києво-Могилянська, 19, м. Київ, 02156, Україна).

Сидоренко Елена Владимировна – доктор технических наук, профессор, профессор кафедры товароведения, управления безопасностью и качеством, Киевский национальный торгово-экономический университет (ул. Киото, 19, г. Киев, 02156, Украина).

Sydorenko Olena – Doctor of Technical Sciences, Professor, Professor of department commodity research, safety management and quality, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kyoto Str., 02156 Kyiv, Ukraine).

Якобчук Юлія Олександрівна – аспірант, аспірант кафедри товарознавства, управління безпекою та якістю, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Києво-Могилянська, 19, м. Київ, 02156, Україна).

Якобчук Юлия Александровна – аспирант, аспирант кафедры товароведения, управления безопасностью и качеством, Киевский национальный торгово-экономический университет (ул. Киото, 19, г. Киев, 02156, Украина).

Yakobchuk Yuliia – PhD student, PhD student of department commodity research, safety management and quality, Kyiv National University of Trade and Economics (19 Kyoto Str., 02156 Kyiv, Ukraine).

Победаш Микола Михайлович – асистент кафедри товарознавства, експертизи, митної справи та торгівлі, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Победаш Николай Михайлович – ассистент кафедры товароведения, экспертизы, таможенного дела и торговли, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Pobedash Mykola – assistant lecturer of Department of commodity, examination, customs business and trade, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

УДК 620.197.3

Олена Бондар

ПОХІДНІ ПРИМІДИНУ ТА ЇХ ІНГІБУВАЛЬНА ДІЯ НА КОРОЗІЮ МАЛОВУГЛЕЦЕВОЇ СТАЛІ

Елена Бондарь

ПРОИЗВОДНЫЕ ПИРИМИДИНА И ИХ ИНГИБИРУЮЩЕЕ ДЕЙСТВИЕ НА КОРРОЗИЮ МАЛОУГЛЕРОДИСТОЙ СТАЛИ

Olena Bondar

INHIBITION ACTION OF PYRIMIDINE DERIVATIVES ON CORROSION OF MIDL STEEL

Встановлено, що досліджені похідні піримідину у кислому хлоридному середовищі забезпечують ступінь захисту маловуглецевої сталі 45,9–94,8%. Більш ефективною є сполука з двома конденсованими циклами триазолопіримідину та піразолопіримідину. Для моноциклічної похідної ступінь захисту не залежить від концентрації кислоти. Для сполуки з зазначеними конденсованими системами ефективність інгібування в 0,1М розчині HCl вища, ніж у 1М, що зумовлено різним ступенем протонування молекули. Похідні з піримідиновим циклом здатні утворювати поверхневі сполуки на сталі, що зумовлює ефект післядії. Для інгібування корозії у розчині сульфатної кислоти та мікробної корозії сталі Ст3пс досліджені похідні виявилися малоефективними, ступінь захисту не перевищує 39,9 та 22,4% відповідно.

Ключові слова: похідні піримідину, інгібітор, корозія, маловуглецева сталь.

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 12.

Установлено, що досліджені производні пиримідину в кислому хлоридному середовищі забезпечують ступінь захисту м'якої сталі 45,9–94,8 %. Більш ефективною є речовина з двома конденсованими циклами триазолопиримідину та триазолопиридину. Для моноциклічного производного ступінь захисту не залежить від концентрації кислоти. Для сполуку з конденсованими системами ефективність інгібування в 0,1М розчині НСІ вище, ніж в 1М, що обумовлено різною ступенню протонування молекули. Производні пиримідину здатні утворювати поверхневі сполуки на сталі, що призводить до ефекту післядії. Для інгібування корозії в розчині серної кислоти та мікробної корозії сталі СтЗпс досліджені производні малоефективні: ступінь захисту не перевищує 39,9 і 22,4 % відповідно.

Ключові слова: производні пиримідину, інгібітор, корозія, м'яка сталь.

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 12.

Established that investigated pyrimidine derivatives in acid chloride medium provide protective effect of mild steel 45,9–94,8 %. More effective is the substance with two condensed triazolopyrimidine and pyrazolopyridine cycles. For monocyclic derivative protective effect does not depend on concentration of acid. For substance with condensed systems efficiency of inhibition in 0,1M HCl above than in 1M HCl caused by different protonation degree of molecules. Pyrimidine derivatives can form superficial compounds on steel that causes aftereffect efficiency. Investigated derivatives are ineffective for inhibition of St3ps steel corrosion in sulfuric acid solution and microbial corrosion: protective effect does not exceed 39,9 and 22,4 % accordingly.

Key words: pyrimidine derivatives, inhibitor, corrosion, mild steel.

Fig.: 1. Tabl.: 3. Bibl.: 12.

Постановка проблеми. Маловуглецева сталь є одним з основних конструкційних матеріалів, суттєвим недоліком якої є відносно низька корозійна стійкість [1]. Тому експлуатація споруд із зазначеної сталі, особливо у кислотних середовищах та середовищах, де відбувається мікробна корозія, потребує використання інгібіторів.

Інгібітори кислотної корозії маловуглецевої сталі виявлені серед похідних імідазолу, триазолу, піридину, бензімідазолу, імідазоазепіну, триазолоазепіну [2]. Незважаючи на значну кількість відомих нітрогеновмісних гетероциклічних сполук із встановленою інгібувальною дією у кислих середовищах, такі дослідження не втрачають актуальності [3–6]. Перспективними, але недостатньо дослідженими як інгібітори корозії, є сполуки з пиримідиновим циклом як ізольованими, так і у складі гетероциклічних систем, зокрема піразолопиридину та триазолопиримідину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах [3–7] показано, що моно- та біциклічні похідні пиримідину виявляють інгібувальну дію під час корозії сталі в кислих середовищах. Так, А. S. Fouda встановив, що похідні 4,6-диметил пиримідину в 1М розчині НСІ під час концентрації 0,017 ммоль/л виявляють ступінь захисту до 74,1 % [3]. Похідні, що містять ізольовані триазольний та пиримідиновий цикли в 1М розчині сульфатної кислоти під час концентрації 1 ммоль/л виявляють захист маловуглецевої сталі до 99,7 % [5]. Водночас більшість ефективних інгібіторів містять конденсовані цикли, зокрема триазолоазепіновий [7], бензопіразольний [4] та інші. Так, 2-(м-метоксифеніл) імідазо[1,2-а]пиримідин в 1М розчині НСІ у ході концентрації 1 ммоль/л виявляє ступінь захисту сталі С38 до 98,8 % [6]. Сполуки, до складу яких входить конденсована система з пиримідиновим циклом, зокрема триазолопиримідину, як інгібітори кислотної корозії не досліджені.

У значній кількості публікацій інгібувальні властивості пояснюються з урахуванням квантово-хімічних показників молекул і встановлені залежності між захисною дією та зарядами на основних адсорбційно-реакційних центрах або енергетичними характеристиками [8]. Такий підхід вважається актуальним, тому що дозволяє прогнозувати захисну дію сполук у рядах, для яких встановлені зазначені залежності.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження інгібувальної дії похідних пиримідину за умов кислотної та мікробної корозії маловуглецевої сталі СтЗпс.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досліджено дві похідні пиримідину: 2-(3-гідрокси-пропіоаміно)-6-метил-3Н-пиримідин-4-он (Ін 1) та 7-метил-3-[(6-метил-4-оксо-4,7-дигідро-3аН-піразоло[3,4-б]пиридин-3іл)метил]-[1,2,4]-триазоло[4,3-а]пиримідин-5(8Н)-он (Ін 2), формули яких представлено на рис. Сполука Ін 1 являє собою моноциклічну систему, а Ін 2 містить дві конденсовані нітрогеновмісні системи.

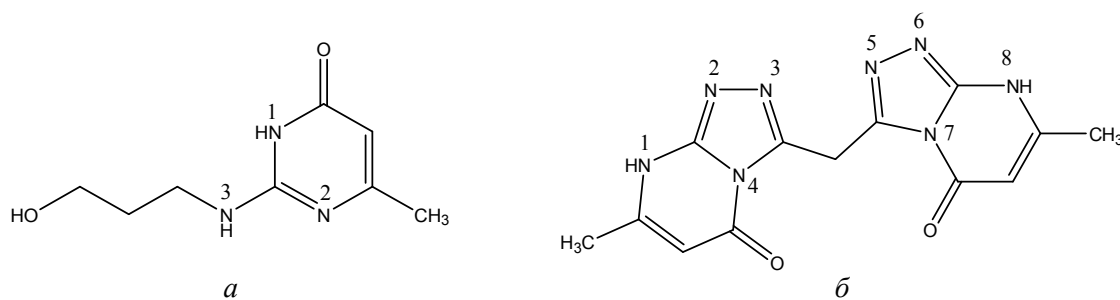

Рис. Структурні формули досліджених похідних піримідину: а – Ін 1; б – Ін 2

Речовини одержані під керівництвом д-ра фармац. наук проф. А.М. Демченка Структура отриманих сполук підтверджена методом ЯМР 1H -спектроскопії (DPX-400, розчинник ДМСО- d_6 , внутрішній стандарт ТМС).

Ступінь протонування молекул досліджених речовин при різних значеннях рН середовища оцінювали з використанням програми ACD/LogD, version 6.00.

Заряди на атомах та енергетичні характеристики (E_{HOMO} – енергія вищої зайнятої молекулярної орбіталі та E_{LUMO} – енергія нижньої вакантної молекулярної орбіталі) молекул розраховано з використанням пакета програм ChemOffice 9.0 (Cambridgesoft Inc.) за методом PM3 (Parameterization Model version 3). Цей метод використовується для органічних молекул, що містять елементи головних підгруп I та II груп періодичної системи, і дозволяє отримувати більш якісні результати у порівнянні з іншими методами для молекул, що містять нітроген та кисень. За величиною енергетичної щілини ΔE ($\Delta E = E_{\text{LUMO}} - E_{\text{HOMO}}$) характеризували реакційну здатність молекул.

Ефективність інгібіторів оцінювали гравіметричним методом. Використовували пластини маловуглецевої сталі Ст3пс (30×40×1,5 мм) відшліфовані за 4–5 класом чистоти. Перед внесенням у корозійне середовище зразки сталі знежирювали спиртом і зважували на аналітичних терезах з точністю до $5 \cdot 10^{-5}$ г. Розраховували швидкість корозії без та за наявності інгібіторів ($K_m = \Delta m / (S \cdot \tau)$, де Δm – втрата маси зразка, г; S – площа зразка, m^2 ; τ – час, год), глибинний показник ($\Pi = K_m \cdot 8,76 \cdot 10^{-3} / 7,86$, мм/рік; де 7,86 – щільність сталі, g/cm^3), коефіцієнт гальмування корозії ($\gamma = K_m / K_m'$, де K_m, K_m' – швидкість корозії без та за наявності інгібітора), ступінь захисту ($Z = 1 - 1/\gamma$).

Як корозивні середовища використовували 0,1М та 1М розчини HCl, 1М розчин H₂SO₄. Час витримки зразків 24 години при температурі 293 К та 1 година при 313 К. Концентрація інгібіторів 0,5 та 1 г/л. Для виявлення ефекту післядії зразки після витримки в інгібованому середовищі висушували та занурювали в неінгібоване середовище на 24 години.

Дослідження мікробної корозії проводили у середовищі Постгейта «В», інокульованому сульфیدогенним корозійним мікробним угрупованням. Титр сульфатвідновлювальних бактерій в інокуляті $1 \cdot 10^8$ клітин/мл. Інокулят додавали до середовища у співвідношенні об'ємів 1:10 [9]. Час витримки зразків 240 годин при 300 К. Концентрація інгібітора 0,5 г/л. Біоцидну дію сполук щодо сульфатвідновлювальних бактерій вивчали паперово-дифузійним методом [10].

Статистичне оброблення результатів щодо швидкості корозії (середнє значення та його похибка) здійснювали за допомогою пакета «Описова статистика» програми Microsoft Excel для рівня надійності 95 %. Відносна похибка не перевищує 10 %. Повторність дослідів триразова.

Встановлено, що досліджені похідні піримідину у кислому хлоридному середовищі забезпечують ступінь захисту 45,9–94,8 % (табл. 1).

Результати гравіметричних досліджень інгібування корозії сталі Ст3пс
у кислих розчинах похідними піримідину

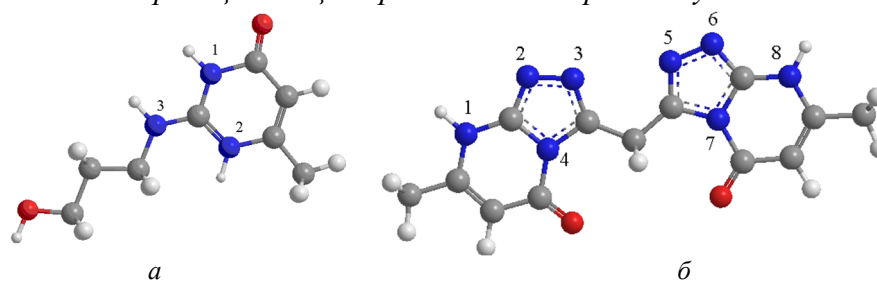
Корозивне середовище	Ін	$C_{ін}$, г/л	T, К	K_m , г·м ⁻² ·год ⁻¹	Π , мм·рік ⁻¹	γ	Z, %
1М НСІ	без Ін	–	293	1,020	1,142	–	–
1М НСІ	Ін 1	0,5	293	0,551	0,618	1,85	45,9
1М НСІ	Ін 2	0,5	293	0,199	0,223	5,13	80,5
0,1М НСІ	без Ін	–	293	0,608	0,681	–	–
0,1М НСІ	Ін 1	0,5	293	0,309	0,346	1,97	49,3
0,1М НСІ	Ін 2	0,5	293	0,075	0,084	8,14	88,1
0,1М НСІ	Ін 2	1,0	293	0,032	0,036	19,18	94,8
0,1М НСІ	без Ін	–	313	10,800	12,096	–	–
0,1М НСІ	Ін 2	0,5	313	1,901	2,129	5,68	82,4
1М H ₂ SO ₄	без Ін	–	293	4,484	5,022	–	–
1М H ₂ SO ₄	Ін 2	0,5	293	2,699	3,023	1,66	39,9

Більш ефективною виявилась сполука Ін 2, що узгоджується з уявленнями про вищу інгібувальну дію сполук з конденсованою гетероциклічною системою порівняно з моноциклічними системами [11; 12]. У розчині сульфатної кислоти інгібувальна дія похідних піримідину значно нижча, що показано на прикладі Ін 2 (табл. 1).

За даними розрахунків встановлено, що молекула Ін 1 у досліджених 0,1М та 1М розчинах існує у вигляді катіона: протонування відбувається по атому N2 при рН<3,2. У протонованій молекулі всі атоми нітрогену Ін 1 мають невисокий заряд (табл. 2), що разом з відносно малою площею екранування поверхні металу пояснює низький ступінь захисту, який практично однаковий у розчинах 0,1М та 1М НСІ.

Таблиця 2

Просторові моделі (а - Ін 1; б - Ін 2) та розподіл зарядів на основних адсорбційно-реакційних центрах похідних піримідину

Форма молекули	Розподіл зарядів на атомах нітрогену										
	Ін 1			Ін 2							
	N1	N2	N3	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	N8
нейтральна	-0,494	-0,317	-0,484	0,228	-0,092	0,005	0,158	0,006	-0,091	0,159	0,228
катіон	-0,022	0,150	0,055	0,222	0,267	-0,134	0,059	-0,134	0,267	0,059	0,222

Водночас ця сполука характеризується високою реакційною здатністю: енергетична щільність становить 2,154 еВ (табл. 3). Тож молекули Ін 1, вірогідно, можуть утворювати поверхневі сполуки за рахунок передачі електронної густини з атома нітрогену, зокрема N1, на вільні d-орбіталі феруму. Це підтверджується наявністю ефекту післядії, який становить 48,2 % у 1М НСІ та 45,5 % у 0,1М розчині НСІ, тобто практично збігається зі ступенем захисту Ін 1 у відповідній кислоті.

Таблиця 3

Енергетичні характеристики похідних піримідину

Сполука	$E_{НОМО}$, еВ	E_{LUMO} , еВ	ΔE , еВ
Ін 1	-8,849	-6,695	2,154
Ін 2	-8,646	-0,578	8,068

Значно більшу площу екранування поверхні сталі і, відповідно, високий ступінь захисту забезпечує сполука 2, обидві гетероциклічні системи в молекулі якої розташовані в одній площині (табл. 2). Для Ін 2 характерна різна ефективність у досліджених розчинах хлоридної кислоти: коефіцієнт гальмування корозії у 0,1М розчині в 1,6 раза більше за такий у 1М розчині. Це пояснюється тим, що протонування молекули, як показали розрахунки за програмою ACD/LogD, відбувається при $\text{pH} < 0,3$ одночасно за двома атомами нітрогену N2 та N6 (табл. 2). Тобто у 0,1М HCl молекула не протонувана, а в 1М розчині знаходиться у вигляді катіона. Для Ін 2 також характерна здатність утворювати поверхневі сполуки, про що свідчить збереження інгібувальної дії з підвищенням температури (табл. 1) та наявність ефекту післядії, який у 0,1М розчині HCl виявлений на рівні 54,5 %. Низьке значення ефекту післядії, порівняно із захисним ефектом, зумовлено нижчою реакційною здатністю сполуки Ін 2, порівняно з Ін 1, на що вказує більша величина енергетичної щільності.

Дослідження більш ефективного при кислотній корозії Ін 2 за умов мікробної корозії показало його низьку інгібувальну дію. Ступінь захисту становить лише 22,4 %, що пояснюється відсутністю біоцидної дії на сульфатвідновлювальні бактерії – головний чинник мікробної корозії.

Висновки. Під час інгібування корозії у кислому хлоридному середовищі більш ефективною є похідна піримідину Ін 2 з двома конденсованими циклами, яка в 0,1М HCl виявляє ступінь захисту до 94,8 % при концентрації 1 г/л. Для інгібування корозії у розчині сульфатної кислоти та мікробної корозії сталі досліджені похідні виявилися малоефективними, ступінь захисту не перевищує 39,9 та 22,4 % відповідно.

Список використаних джерел

1. *Металознавство* : [підручник] / О. М. Біляк, В. С. Черненко, В. М. Писаренко, Ю. Н. Москаленко. – К. : ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2008. – 384 с.
2. *Кузнецов Ю. И.* Физико-химические основы защиты металлов ингибиторами коррозии класса азолов / Ю. И. Кузнецов, Л. П. Казанский // *Успехи химии*. – 2008. – Т. 77, № 3. – С. 227–241.
3. *Fouda A. S.* Dimethyl Pyrimidine Derivatives as Corrosion Inhibitors for Carbon Steel in Hydrochloric Acid Solutions / A. S. Fouda, Y. M. Abdallah, D. Nabil // *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*. – 2014.– Vol. 3, Issue 5. – P. 12965–12982.
4. *Parameswari K.* Study on the Inhibition of Mild Steel Corrosion by Benzoisoxazole and Benzopyrazole Derivatives in H_2SO_4 Medium / K. Parameswari, S. Rekha, S. Chitra, E. Kayalvizhy // *Portugaliae Electrochimica Acta*. – 2010. – Vol. 28 (3). – P. 189–201.
5. *Adsorption and Inhibitive Properties of Triazolopyrimidine Derivatives in Acid Corrosion of Mild Steel* / K. Parameswari, S. Chitra, S. Kavitha [et al.] // *E-Journal of Chemistry*. – 2011. – Vol. 8 (3). – P. 1250–1257.
6. *Comparative Study of Pyridine and Pyrimidine Derivatives as Corrosion Inhibitors of C38 Steel in Molar HCl* / A. Ghazoui, R. Saddik, N. Benchat [et al.] // *International Journal of Electrochemical Science*. – 2012. – Vol. 7. – P. 7080–7097.
7. *Противокоррозионные свойства соединений с замещенным триазолоазепиниевым циклом как эффект синергизма* / И. Курмакова, С. Приходько, Н. Демченко [и др.] // *Проблеми корозії та протикорозійного захисту матеріалів* : в 2 т. Спецвипуск журналу «Фізико-хімічна механіка матеріалів». – 2010. – № 8. – С. 454–459.
8. *Bentiss F.* Heterocyclic compounds as corrosion inhibitors for mild steel in hydrochloric acid medium – correlation between electronic structure and inhibition efficiency / F. Bentiss, M. Lagrenee // *J. Mater. Environ. Sci.* – 2011. – Vol. 2 (1). – P. 13–17.
9. *Демченко Н. Р.* Метаболічна та корозійна активність сульфатвідновлювальних бактерій за присутності четвертинних солей триазолоазепінію / Н. Р. Демченко, І. М. Курмакова, О. П. Третяк // *Вісник Запорізького університету*. – 2008. – № 2. – С. 41–46.

10. Егоров Н. С. Основы учения об антибиотиках : [учеб. для биол. спец. ун-тов] / Н. С. Егоров. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Высш. шк., 1986. – 447, [1] с.

11. Связь адсорбционных и коррозионно-электрохимических параметров с электронным строением бензотиазола / Г. Л. Маковей, В. Г. Ушаков, В. К. Багин [и др.] // Журнал прикладной химии. – 1989. – Т. 62, № 6. – С. 1333–1338.

12. Ингибирующая активность моно-, би- и трициклических производных имидазола / В. Г. Старчак, Н. А. Кузина, Б. А. Прийменко [и др.] // Журнал прикладной химии. – 1997. – Т. 70, № 5. – С. 769–773.

Бондар Олена Сергіївна – кандидат технічних наук, старший викладач кафедри хімії, Чернігівський національний університет імені Т. Г. Шевченка (вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, 14013, Україна).

Бондарь Елена Сергеевна – кандидат технических наук, старший преподаватель кафедры химии, Черниговский национальный педагогический университет имени Т. Г. Шевченко (ул. Гетмана Полуботка, 53, г. Чернигов, 14013, Украина).

Bondar Olena - PhD in Technical Sciences, senior lecturer of department of chemistry, Chernihiv National Pedagogical University named after T. G. Shevchenko (53 Hetmana Polubotka Str., 14013 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: kurmakova@mail.ru

УДК 664.661

Оксана Гуменюк, Марія Ксенюк, Руслан Ільїн

УДОСКОНАЛЕННЯ СПОСОБУ ПРИГОТУВАННЯ БІЛОГО ХЛІБА З ДОБАВКОЮ ПШЕНИЧНИХ ЗЕРЕН

Оксана Гуменюк, Мария Ксениук, Руслан Ильин

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СПОСОБА ПРИГОТОВЛЕНИЯ БЕЛОГО ХЛЕБА С ДОБАВКОЙ ПШЕНИЧНЫХ ЗЕРЕН

Oksana Humeniuk, Mariia Kseniuk, Ruslan Ilin

IMPROVING OF THE METHOD FOR PRODUCING WHITE BREAD WITH ADDITION OF WHEAT GRAINS

Одним із способів збагачення білого хліба з борошна вищого татунку є додавання в нього зерна злакових культур. Такий хліб відрізняється від звичайного підвищеним вмістом багатьох незамінних поживних речовин: білків, вітамінів, мінеральних елементів, харчових волокон та ін. Вживання збагаченого зерновими добавками хліба дозволить поліпшити роботу кишечника, зменшити ризик виникнення діабету, серцево-судинних захворювань, нормалізувати жовчовиділення тощо. Проведено дослідження щодо впливу різних видів зернових добавок (недущеного пшеничного зерна, пшеничних круп № 1 і № 3) на фізико-хімічні та органолептичні показники білого хліба. Для приготування тіста обрали ферментацію на основі закваски, використання якої позитивно впливає на органолептичні властивості хліба, поліпшує текстуру й уповільнює процес черствіння хліба. На основі одержаних результатів запропоновані нові способи приготування білого хліба з добавкою пшеничних зерен.

Ключові слова: збагачений білий хліб, недущене зерно, пшеничні крупы, біологічна та харчова цінність хліба, органолептичні показники хліба, пористість, кислотність хліба, закваска.

Рис.: 3. Табл.: 4. Бібл.: 10.

Одним из способов обогащения белого хлеба из муки высшего сорта является добавление в него зерна злаковых культур. Такой хлеб отличается от обыкновенного хлеба повышенным содержанием многих незаменимых питательных веществ: белков, витаминов, минеральных элементов, пищевых волокон и др. Употребление обогащенного зерновыми добавками хлеба позволит улучшить работу кишечника, уменьшить риск возникновения диабета, сердечнососудистых заболеваний, нормализует выделение желчи и т. д. Проведены исследования влияния различных видов зерновых добавок (неочищенного пшеничного зерна, пшеничных круп № 1 и № 3) на физико-химические и органолептические показатели белого хлеба. Для приготовления теста выбрали ферментацию на основе закваски, использование которой положительно влияет на органолептические свойства хлеба, улучшает текстуру и замедляет процесс черствения хлеба. На основе полученных результатов предложены новые способы приготовления белого хлеба с добавкой пшеничных зерен.

Ключевые слова: обогащенный хлеб, неочищенное зерно, пшеничные крупы, биологическая и пищевая ценность хлеба, органолептические показатели хлеба, пористость, кислотность хлеба, закваска.

Рис.: 3. Табл.: 4. Библ.: 10.

One way of enriching of white bread is to add of grain cereals. This bread is different from the usual bread increased content of many essential nutrients: protein, vitamins, minerals, fiber and so on. The use of such enriched bread will improve the bowels, reduce the risk of diabetes, heart disease, etc. normalize bile secretion. The impact of different types of grain additives (whole or almost-whole wheat grains) on the physico-chemical and organoleptic properties of white bread has been studied. For preparation of the dough was chosen sourdough fermentation, the use of which positively affect the organoleptic